

Maak energie betaalbaar voor iedereen

Fix de huizen, niet alleen de rekening

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Zo zorgen we voor een structureel betaalbare energierekening	5
De energiecrisis in huis: steeds meer Nederlanders in de knel	6
Belangrijkste instrumenten verduurzaming gebouwde omgeving	9
Waar liggen de onbenutte kansen en wat moet worden versterkt?	10
Kans 1: Beleid kan energiekwetsbare huishoudens beter bereiken	10
Kans 2: Langere looptijd financiering vergroot langetermijneffect	13
Kans 3: Beter samenhang maatregelen vergroot effectiviteit	14
Kans 4: Beleidszekerheid als motor voor investeringsbereidheid	16
Kans 5: Beter laten samenkomen van baten en kosten	17
Kans 6: Stimuleren verduurzaming in de particuliere huursector	18
Kans 7: Uitrol warmtenetten versnellen door duidelijke randvoorwaarden en financiering	19
Conclusie: Verduurzaming als sleutel tot een betaalbare energierekening voor iedereen	21

Samenvatting

De betaalbaarheid van de energierekening staat voor een snel groeiende groep Nederlandse huishoudens onder druk. Geopolitieke spanningen en een sterke afhankelijkheid van fossiele brandstoffen maken energieprijzen volatiel en onvoorspelbaar. Wat begint als een internationale crisis, werkt direct door tot achter de voordeur. Steeds meer huishoudens krijgen te maken met hoge energiekosten, financiële stress en onzekerheid, terwijl het aandeel huishoudens in energiearmoede de afgelopen jaren sterk is toegenomen. Uit recent onderzoek van TNO blijkt dat het aantal huishoudens in energiearmoede is gestegen van 288.000 in 2023 naar 510.000 in 2024, inmiddels 6,1% van alle huishoudens.¹

Energiekwetsbaarheid heeft ingrijpende gevolgen. Huishoudens ervaren chronische stress en besparen noodgedwongen op verwarming en ventilatie, wat leidt tot slechtere woonkwaliteit en hogere zorgkosten door gezondheidsproblemen. Daarnaast ondermijnt langdurige onzekerheid over energiekosten het vertrouwen in overheid en instituties en verkleint het de ruimte voor huishoudens om zelf stappen richting verduurzaming te zetten, wat de energierekening hoog houdt en het gevoel van oneerlijkheid vergroot.

De kern van het probleem ligt in de sterke fossiele afhankelijkheid van de gebouwde omgeving. Zolang woningen slecht geïsoleerd zijn en in hoge mate afhankelijk blijven van aardgas, blijven huishoudens kwetsbaar voor prijsschokken en fossiele energiecrises. Verduurzaming van woningen van energiekwetsbare huishoudens is daarom geen luxe, maar een noodzakelijke structurele oplossing om de energierekening betaalbaar, stabiel en voorspelbaar te maken. Tegelijkertijd leidt verduurzaming tot klimaatwinst, comfortabelere en gezondere woningen.

Deze oproep is opgesteld namens een brede coalitie van maatschappelijke en marktpartijen in de energietransitie die dagelijks zien waar huishoudens vastlopen en waar beleid beter kan werken. Deze coalitie ziet dat er al veel instrumenten vanuit het Rijk bestaan en dat er belangrijke vooruitgang is geboekt. Zo is het aantal huishoudens dat in een woning woont met E, F of G energielabel fors gedaald, en is het aantal warmtepompen flink toegenomen. Tegelijkertijd zijn er nog grote kansen om te zorgen dat alle energiekwetsbare huishoudens worden bereikt. Juist nu liggen er mogelijkheden om de energierekening structureel te verlagen én de verduurzaming van woningen te versnellen.

1. TNO, *Energiearmoede in Nederland 2019-2024*, 2025

Wij roepen de overheid op om deze kansen te benutten door betaalbaarheid en verduurzaming nadrukkelijk als één samenhangende opgave te behandelen en te kiezen voor consistent, langjarig en sociaal beleid. Kern van deze gezamenlijke oproep is een pakket aan maatregelen dat gericht is op versnelling, versterking en borging van wat werkt, met specifieke aandacht voor energiekwetsbare huishoudens.

HOOFDMAATREGELEN UIT DEZE OPROEP

- 1 Versterk gerichte ondersteuning en ontzorging van energiekwetsbare huishoudens**, via toegankelijke financiële regelingen, energiecoaches en -fixers, gecombineerd met landelijke standaardisatie en kennisdeling.
- 2 Zorg voor structurele en meerjarige financiering** van verduurzamingsregelingen en lokale uitvoering, waaronder een structurele opvolger van de SPUK Energiearmoede en duidelijk budgettair perspectief na 2030.
- 3 Verminder fragmentatie van maatregelen** door integrale ondersteuning te organiseren, met één samenhangende aanpak waarin verschillende verduurzamingsstapen – van individueel tot collectief – logisch op elkaar aansluiten.
- 4 Borg stabiel en voorspelbaar beleid**, met heldere normering en tijdige communicatie, zodat bewoners, gemeenten en marktpartijen investeringen durven, willen en kunnen doen.
- 5 Zorg dat kosten en baten van verduurzaming beter samenkomen**, onder meer door voldoende investeringsruimte voor verduurzaming te bieden voor woningcorporaties en particuliere verhuurders.
- 6 Versnel verduurzaming in de particuliere huursector** met een combinatie van duidelijke normering, aantrekkelijke en langjarige financiering, actieve ondersteuning van (kleine) verhuurders en effectieve handhaving.
- 7 Versnel de uitrol van duurzame warmtenetten** door te investeren in publieke realisatiekracht en te zorgen voor betaalbare en transparante tarieven, sterke landelijke en lokale regie en duurzame warmtebronnen.

Met deze samenhangende aanpak kan de overheid energiekwetsbare huishoudens structureel beschermen tegen onzekere en stijgende energieprijzen en toekomstige fossiele energiecrises, en tegelijkertijd de verduurzaming van de gebouwde omgeving versnellen ten gunste van iedereen.

Zo zorgen we voor een structureel betaalbare energierekening

De energierekening wordt voor steeds meer huishoudens moeilijk betaalbaar. Door afhankelijkheid van fossiele energie blijven prijzen volatiel en onzekerheid groot. Dit raakt mensen direct thuis, met groeiende energiearmoede en financiële stress als gevolg. Deze oproep met 7 maatregelen van maatschappelijke en marktpartijen in de energietransitie laat zien dat de oplossing ligt in het versneld verduurzamen van woningen, juist voor huishoudens die nu het meest kwetsbaar zijn.

1

Versterk gerichte ondersteuning en ontzorging van energiekwetsbare huishoudens, via toegankelijke financiële regelingen, energiecoaches en -fixers, gecombineerd met landelijke standaardisatie en kennisdeling.

2

Zorg voor structurele en meerjarige financiering van verduurzamingsregelingen en lokale uitvoering, waaronder een structurele opvolger van de SPUK Energiearmoede en duidelijk budgettair perspectief na 2030.

3

Verminder fragmentatie van maatregelen door integrale ondersteuning te organiseren, met één samenhangende aanpak waarin verschillende verduurzamingsstappen – van individueel tot collectief – logisch op elkaar aansluiten.

4

Borg stabiel en voorspelbaar beleid, met heldere normering en tijdige communicatie, zodat bewoners, gemeenten en marktpartijen investeringen durven, willen en kunnen doen.

5

Zorg dat kosten en baten van verduurzaming beter samenkomen, onder meer door voldoende investeringsruimte voor verduurzaming te bieden voor woningcorporaties en particuliere verhuurders.

6

Versnel verduurzaming in de particuliere huursector met een combinatie van duidelijke normering, aantrekkelijke en langjarige financiering, actieve ondersteuning van (kleine) verhuurders en effectieve handhaving.

7

Versnel de uitrol van duurzame warmtenetten door te investeren in publieke realisatiekracht en te zorgen voor betaalbare en transparante tarieven, sterke landelijke en lokale regie en duurzame warmtebronnen.

De energiecrisis in huis: steeds meer Nederlanders in de knel

Geopolitieke afhankelijkheidscrisis als structureel risico

In de afgelopen vijftig jaar hebben we zeven keer te maken gehad met de gevolgen van een economie die sterk afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Na de energiecrisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne speelt nu opnieuw een conflict in het Midden-Oosten, met directe gevolgen voor de internationale energiemarkten. Deze afhankelijkheid is daarmee geen tijdelijk of extern probleem, maar een structurele kwetsbaarheid die ons economisch en sociaal raakt. Want wat begint als een geopolitiek conflict, eindigt uiteindelijk op de keukentafel.

Van geopolitiek conflict naar onzekere energierekeningen

De gevolgen hiervan worden zichtbaar in schommelende energieprijzen en toenemende onzekerheid voor huishoudens.² In de afgelopen decennia hebben energiecrisis niet alleen geleid tot hogere energierekeningen, maar ook tot bredere economische effecten zoals stijgende inflatie en rente. De Nederlandse energievoorziening, en in het bijzonder de hoge afhankelijkheid van aardgas, maakt huishoudens extra kwetsbaar voor deze prijsschokken.

Een groeiende groep huishoudens onder druk

Een betaalbare en stabiele energierekening is een basisvoorwaarde voor een gezond en zeker bestaan, maar staat voor een groeiende groep Nederlanders onder druk. Zo is het aantal huishoudens in energiearmoede³ gestegen van 288.000 in 2023 naar 510.000 in 2024, toen 6,1% van alle huishoudens.^{4,5} Deze huishoudens besteden gemiddeld 11,5% van hun inkomen aan energie, ruim twee keer zoveel als het landelijk gemiddelde van 4,7%. Daarnaast was in 2024 naar schatting sprake van circa 119.000 huishoudens in verborgen energiearmoede: zij besparen extreem op energiegebruik om hoge kosten te vermijden.

Daarnaast zijn er energiekwetsbare huishoudens die door hun woonsituatie, inkomenspositie of beperkte handelingsperspectief extra gevoelig zijn voor stijgende of schommelende energieprijzen, maar niet altijd direct als energiearm worden aangemerkt doordat hun inkomen nét te hoog is of doordat ze de verwarming niet aan zetten. Deze groep wordt geschat op circa 1 miljoen huishoudens en loopt het risico om bij nieuwe prijsstijgingen snel in de problemen of zelfs in armoede te komen.⁴

Huurders als structureel kwetsbare groep

De betaalbaarheid van de energierekening speelt zowel bij bewoners van koop- als huurwoningen. Waar echter ook huishoudens in koophuizen problemen ondervinden met het betalen van de energierekening, zijn met name huurders een kwetsbare groep. Negen op de tien energiearme huishoudens woont in een huurwoning, wat verklaart kan worden doordat woningcorporaties de taak hebben om huisvesting voor lage inkomens aan te bieden. Tegelijkertijd hebben huurders vaak weinig mogelijkheden om hun woning te verduurzamen, omdat zij afhankelijk zijn van de verhuurder die de energierekening niet betaalt. Met name bij kleine particuliere verhuurders komen slechte ener-

2. Hoewel dit ook bedrijven raakt, beperkt deze oproep zich tot huishoudens.

3. Van energiearmoede is sprake wanneer een huishouden een laag inkomen heeft in combinatie met hoge energiekosten en/of een woning van slechte energetische kwaliteit.

4. TNO, *Energiearmoede in Nederland 2019-2024, 2025*

5. Armoedeproblematiek is breder dan alleen energiearmoede. In deze oproep wordt echter specifiek gekeken naar maatregelen voor het verlagen van de energierekening om energiearmoede te verminderen.

---

gielabels veel voor: 36% van deze woningen heeft een geregistreerd energielabel D of slechter, aanzienlijk hoger dan de 21% voor de totale woningvoorraad.^{6,7}

De maatschappelijke gevolgen: gezondheid, stress en kosten

De gevolgen van hoge energierekeningen zijn groot. Ongeveer de helft van de mensen in energiearmoede ervaart aanhoudende stress, een derde is bang voor afsluiting van energie en veel huishoudens stellen noodzakelijke uitgaven uit. Daarnaast leven veel energiekwetsbare huishoudens een leven in ongezonde woonomstandigheden door terughoudend stookgedrag. Een kwart van mensen in energiearmoede leeft in een woning met schimmel.⁸ Kinderen die opgroeien in energiearmoede hebben tot wel twee keer zoveel kans op astma.⁹ Onderzoek van TNO laat zien dat zorgkosten gemiddeld €963 per jaar hoger zijn in woningen die nog op aardgas stoken.¹⁰ Door het hoge aandeel energiekosten blijft bovendien minder geld over voor andere essentiële uitgaven zoals gezond voedsel, sport en schoolspullen, met langdurige gevolgen voor kansen en sociale ongelijkheid.¹¹

Tegelijkertijd zorgt de stress er onder meer voor dat mensen hun post niet openen uit angst voor rekeningen, een laag vertrouwen hebben in de overheid en bedrijven en weinig vermogen hebben om de situatie te verbeteren, doordat ze niet altijd de weg naar de juiste instanties weten te vinden.

Fossiele afhankelijkheid maakt huishoudens kwetsbaar

De onderliggende oorzaak van hoge en onvoorspelbare energierekeningen ligt voor een belangrijk deel in de sterke afhankelijkheid van aardgas in de gebouwde omgeving. Nog altijd wordt 87% van de woningen volledig of deels verwarmd met een cv-ketel. Naarmate gasprijzen structureel stijgen en volatieler worden, nemen de energiekosten toe. Dit kan in 2030 leiden tot een gemiddelde kostenstijging van €195 per huishouden per jaar, met een stijging van energiearmoede met 31%.¹³

Verduurzaming als structurele oplossing

Daarom is de verduurzaming van de gebouwde omgeving de meest effectieve en structurele manier om de energierekening betaalbaar te houden. Door woningen goed te isoleren en het gebruik van aardgas af te bouwen, worden huishoudens minder afhankelijk van internationale energieprijzen en geopolitieke schokken. Tegelijkertijd vraagt deze transitie om het aanpakken van verschillende obstakels, zoals netcongestie, arbeidstekorten en de benodigde uitbreidingen van energie-infrastructuur.

Hoewel de investeringen aanvankelijk substantieel zijn, leidt een duurzaam energiesysteem op termijn tot lagere en stabielere energiekosten. Energie die lokaal of regionaal wordt opgewekt, vermindert de noodzaak om structureel gas, olie en kolen te importeren en verlaagt de gevoeligheid voor prijschommelingen. De kosten verschuiven daarmee van onvoorspelbare variabele brandstofkosten naar beter beheersbare vaste lasten en bescherming tegen voorspelbare prijsopdrijvende effecten van gas, zoals

6. RVO, *Monitor Verduurzaming Gebouwde Omgeving 2025*, 2025

7. Een energielabel geeft niet altijd een goede weergave van de hoogte van de energierekening, het is hooguit een indicatie van de maatregelen die zijn genomen. Door overlap in het energielabel met isolatieniveau van de woningschil, warmteopwekking en stroomopwekking kunnen in de praktijk grote verschillen bestaan tussen soortgelijke woningen met hetzelfde energielabel. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld door tochtproblemen, stookgedrag en de eigenschappen en instellingen van het verwarmingssysteem.

8. Armoedefonds, *Energiearmoede in Nederland*, 2025

9. TNO, *Kinderen in energiearmoede*, 2025

10. TNO, *Woningrenovaties verlagen naast energiekosten ook gezondheidskosten en medicijngebruik*, 2025

11. TNO, *Kinderen in energiearmoede*, 2025

12. RVO, *Monitor Verduurzaming Gebouwde Omgeving 2025*, 2025

13. Berenschot, *De effecten van energiebesparende maatregelen op de energierekening van huishoudens in energiearmoede*, 2025

ETS2 en de bijmengverplichting groen gas. Tegelijkertijd is het voor de betaalbaarheid van de energierekening ook van belang om goed te onderzoeken wat de invloed is van stijgende nettarieven door verzwaring van elektriciteitsnetten, en de invloed van invoering van tijdsafhankelijke nettarieven en een invoedingstarief op de energierekening. Aan de andere kant kunnen schaalvoordelen de investeringskosten verlagen. Dit maakt huishoudens minder kwetsbaar voor plotselinge prijsstijgingen van olie, kolen en gas en draagt bij aan een stabielere energierekening.

Internationale ervaringen bevestigen dit beeld. In het Verenigd Koninkrijk blijken de netto kosten van klimaatneutraliteit in 2050 lager te zijn dan de kosten van één enkele energiecrisis, zoals die van 2022.¹⁴ TNO concludeerde recent dat een energiezuinig en duurzaam energiesysteem de impact van een volgende crisis tot 80% kan beperken.¹⁵

Daarnaast verbetert woningverduurzaming de woonkwaliteit en gezondheid: Goed geïsoleerde woningen zijn comfortabeler en dragen bij aan een gezonder binnenklimaat. Woningen met energielabel A of B hebben tot 75% minder kans op vocht- en schimmelproblemen dan woningen met energielabel D tot en met G.¹⁶

Een structurele opgave vraagt om structureel beleid

De oplopende energiearmoede, de gezondheids- en welzijnseffecten en de kwetsbaarheid voor energiecrises maken duidelijk dat een hoge fossiele energierekening geen tijdelijk probleem is. Zolang woningen slecht geïsoleerd blijven en huishoudens afhankelijk zijn van fossiele energie, blijft de energierekening onvoorspelbaar en voor veel mensen onbetaalbaar. Gerichte aandacht voor energiekwetsbare huishoudens is daarbij essentieel, omdat verduurzaming voor hen het grootste en meest urgente verschil maakt. Een structurele oplossing vereist een samenhangende aanpak die betaalbaarheid en verduurzaming verbindt, met gerichte aandacht voor de meest kwetsbare huishoudens.

14. Climate Change Committee, *Seventh Carbon Budget*, 2026

15. TNO, *Prijschok fossiele energie tachtig procent kleiner bij een duurzaam energiesysteem*, 2025

16. CBS, *Verkenning Energietransitie en gezondheid*, 2022

Belangrijkste instrumenten verduurzaming gebouwde omgeving

Een structureel betaalbare energierekening vraagt om een aanpak die aansluit bij de verschillende woonsectoren. Iedere sector heeft een eigen verantwoordelijkheid én specifieke belemmeringen bij het verduurzamen van woningen.

Voor **eigenaar bewoners** is verduurzaming vaak een effectieve route naar lagere energielasten, maar financiële ruimte, tegensprekende adviezen, vragen over terugverdientijden en gebrek aan ontzorging belemmeren actie. Gerichte subsidies, (renteloze) leningen en praktische ondersteuning zijn nodig, met extra aandacht voor VvE's, lage- en middeninkomens en oudere bewoners.

In de **particuliere huursector** is de opgave groot. Huurders hebben hier vaak een hoge energierekening, terwijl zij nauwelijks invloed hebben op de hoogte daarvan. Tegelijkertijd ervaren verhuurders onzekerheid over beleid en beperkte prikkels om te investeren. Normering en aantrekkelijke en toegankelijke financiering met actieve ondersteuning voor kleine verhuurders zijn essentieel om deze woningen versneld te verduurzamen, met redelijke bescherming voor huurders.

De **sociale huursector** heeft de afgelopen jaren stappen gezet en blijft een belangrijke sector om verder te verduurzamen, aangezien in deze sector veel huishoudens met een laag inkomen wonen die problemen ondervinden met het betalen van de energierekening. Verdere verduurzaming vraagt om structurele financiële ruimte voor woningcorporaties, zodat investeringen in zowel nieuwbouw, onderhoud en verduurzaming kunnen worden gemaakt.

WONINGEIGENAREN & VVE'S	VERHUURDERS
<ul style="list-style-type: none"> → Landelijke subsidies zoals ISDE en SVVE (voor VVE) t/m 2030 → Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma tot en met 2030 → Lening Nationaal Warmtefonds, 180 miljoen extra beschikbaar gemaakt voor 2026 met het maatregelenpakket Actiepakket Weerbaarheid Energieschok 	<ul style="list-style-type: none"> → Uitfasering energielabels E, F, G per 2029 en voornemens C en D per 2040 → Sociale verhuur: Nationale Prestatieafspraken. Uitfaseren E, F, G in 2028 en uitfaseren 70-75% van energielabels B, C en D in 2034 → Subsidie voor Aansluiting Warmtenet (SAH – verlopen – 77 miljoen beschikbaar gesteld vanaf oktober 2026) → Subsidie Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH - tot 2029 - voor particuliere verhuurders)
HUISHOUDENS MET KLEINE BEURS	OVERKOEPELEND
<ul style="list-style-type: none"> → SPUK Aanpak Energiearmoede (verlopen, nog tot 2027 550 miljoen te besteden) → Tijdelijk Noodfonds Energie (verlopen) en vervolg met 195 miljoen → Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma tot en met 2030 → Renteloze lening Nationaal Warmtefonds → Speciale Uitkering Aanpak Isolatie voor gemeenten (verlopen, nog tot 2029 1,4 miljard te besteden door gemeenten) 	<ul style="list-style-type: none"> → Warmteprogramma's (oplevering eind 2027) → Normering (hybride) warmtepomp per 2029 (voornemen coalitieakkoord) → Voornemen: Gebruik van SCF voor opzet van Energiehuis

Figuur 1: huidig en voorgenomen instrumentarium voor woningverduurzaming

Het Rijk heeft verschillende instrumenten die toegespitst zijn op de verschillende eigendomssituaties en voor specifieke doelgroepen. Figuur 1 hierboven, geeft een overzicht van het huidige instrumentarium vanuit het Rijk voor woningverduurzaming en enkele voorstellen vanuit het huidige kabinet uit het coalitieakkoord.

De inzet van het kabinet tot dusverre, heeft tot tastbare vooruitgang geleid. Zo is de isolatie van woningen sterk verbeterd en is het gebruik van warmtepompen in woningen gestegen, van zo'n 630.000 warmtepompen in 2023 naar 880.000 miljoen warmtepompen 2 jaar later.¹⁷ Sinds 2015 is het finaal energiegebruik van huishoudens met 14% gedaald, waarbij isolatie voor de grootste besparing in het verbruik heeft gezorgd.¹⁸

Waar liggen de onbenutte kansen en wat moet worden versterkt?

De huidige instrumenten bereiken nog niet alle doelgroepen even goed en sommige beleidsprogramma's sluiten niet altijd optimaal op elkaar aan. Juist energiekwetsbare huishoudens met lage- en soms ook middeninkomens, evenals particuliere huurders, lopen tegen belemmeringen aan. Een deel van de huishoudens blijft momenteel nog achter, terwijl gerichte versterking van het beleid kan bijdragen aan een lager gasverbruik, een betaalbare energierekening en comfortabelere woningen voor iedereen. Hieronder worden de belangrijkste knelpunten geschetst en aanvullende maatregelen benoemd die aansluiten bij deze kansen en de effectiviteit van het huidige beleid kunnen vergroten.

Kans 1

BELEID KAN ENERGIEKWETSBARE HUISHOUDENS BETER BEREIKEN

Onbenutte kansen: Voor energiekwetsbare huishoudens bestaan verschillende regelingen die laten zien dat gerichte ondersteuning mogelijk is. Het Tijdelijk Noodfonds Energie heeft in de afgelopen jaren bijvoorbeeld een belangrijke rol gespeeld door energiekwetsbare huishoudens financiële ademruimte te bieden. Daarnaast zijn er diverse subsidies en gemeentelijke programma's voor woningverduurzaming die juist op deze doelgroep zijn gericht.

Tegelijkertijd weten we dat instrumenten structureel van aard moeten zijn om effectief hun doelen te realiseren en elke doelgroep te bereiken. De doelgroep wordt soms ook onvoldoende bereikt door bijvoorbeeld barrières in taal en cultuur. Zo bereikte het Noodfonds maar één op de vijf huishoudens in energiearmoede door onvoldoende budget. Dit vormt geen structurele oplossing. Tegelijkertijd zijn veel huishoudens niet bekend met het Noodfonds. En 119.000 huishoudens vallen tussen wal en schip omdat ze er noodgedwongen voor kiezen om niet te verwarmen en daarom niet in aanmerking komen voor het Noodfonds. Nu het voorgenomen Publiek Energiefonds is geschrapt en uitsluitend een Noodfonds Energie resteert met beperkt budget, lijken dezelfde problemen te ontstaan en ontbreekt bovendien duidelijkheid over een structureel of meerjarig vervolg. Ook verduurzamingssubsidies blijven voor energiekwetsbare huishoudens vaak onderbenut. Regelingen kunnen simpeler, beter vindbaar en meer ontzorgend worden ingericht. Daarnaast bestaan er grote verschillen tussen gemeentelijke aanpakken. Verder standaardiseren van succesvolle werkwijzen bij gemeenten, met ruimte voor maatwerk binnen de bestaande lokale sociale netwerken, draagt bij aan verbetering in effectiviteit van gemeenten om de energierekening van huishoudens te verlagen.

17. CBS, *Warmtepompen*, 2026

18. RVO, *Monitor Verduurzaming Gebouwde Omgeving 2025*, 2026

Oplossing: Versterk gerichte financiële ondersteuning die structureel beschikbaar is, verbeter toegankelijkheid van regelingen, zorg voor meer standaardisatie in de lokale aanpak om effectieve energiehulp aan te bieden, werk aan het vertrouwen van huishoudens in uitvoerende organisaties en borg een structurele ontzorgingsstructuur die aansluit bij de praktijk van energiekwetsbare huishoudens.

Te nemen maatregelen

1. Versterk het isolatie-offensief gericht op energiekwetsbare huishoudens.

Richt de inzet op huishoudens waar het isolatiepotentieel groot is en bewoners het minste handelingsperspectief hebben. Houd hierbij rekening met de schaalbaarheid door naastgelegen woningen ook mee te nemen. Hiervoor is meer budget nodig om de aanpak gericht op deze doelgroep op de lange termijn door te kunnen zetten en om meerdere isolatiemaatregelen te kunnen laten uitvoeren. Om de lokale aanpak in alle gemeenten effectiever en gelijkwaardiger te maken, is het hierbij noodzakelijk dat de Rijksoverheid standaardisatie stimuleert. Dit kan door het actief delen van lessons learned en bewezen werkwijzen, via bijvoorbeeld het NPLW. Daarbij is het belangrijk dat de lessen ook daadwerkelijk bij de juiste gemeenten terechtkomen. Daarnaast kunnen gemeenten waar momenteel weinig gebeurt, nadrukkelijker financieel of uitvoeringstechnisch ondersteund worden, bijvoorbeeld op gebied van aanbestedingen voor effectieve lokale energiehulp.

2. Zorg voor voldoende financiële ondersteuning via het Noodfonds Energie.

De 195 miljoen euro die nu beschikbaar is gesteld voor het Noodfonds Energie is een goede eerste verhoging ten opzichte van eerdere jaren. Het is echter van belang dat er structureel voldoende middelen zijn voor het Noodfonds, zeker nu het voorgenomen Publiek Energiefonds niet wordt opgestart. Het structurele Noodfonds moet huishoudens op korte termijn gericht ondersteunen. Het fonds moet over een toereikend budget beschikken, nu en de komende jaren, om de meest kwetsbare groepen te kunnen ondersteunen. Naarmate woningen sneller verduurzamen en niet meer afhankelijk zijn van geïmporteerde fossiele energie, zal de benodigde omvang van het fonds afnemen.

3. Koppel gegevens uit het Noodfonds aan gemeentelijke ondersteuning.

Geef huishoudens die eerder gebruikmaakten van het Tijdelijk Noodfonds de mogelijkheid om benaderd te worden door lokale energiehulporganisaties, al dan niet in opdracht van gemeenten. Dit stelt lokale energiehulporganisaties in staat bewoners gericht te benaderen die aantoonbaar moeite hebben met het betalen van de energierekening.

4. Zorg dat het Warmtefonds voor lage inkomens aantrekkelijk is. Zorg dat lage- en middeninkomens blijvend toegang hebben tot 0%- en aflossingsvrije leningen, zodat er een lagere drempel is voor het nemen van energiebesparende maatregelen. Ook is het belangrijk dat voorfinanciering van subsidies of aanvragen namens een huishouden mogelijk wordt gemaakt wanneer de lopende pilot hiernaar succesvol is. Dit zorgt ervoor dat ook huishoudens zonder of met weinig spaargeld verduurzamingsmaatregelen kunnen nemen en ontzorgd kunnen worden.

5. Versterk de lokale ontzorgingsstructuur. Vertrouwen vormt een cruciale randvoorwaarde voor effectieve ondersteuning: zonder vertrouwen weten mensen regelingen niet te vinden of maken ze er geen gebruik van. Voor energiekwetsbare huishoudens is een aanpak gestoeld op sociaal welzijn belangrijk: bij mensen langs gaan, rekening houden met verschillen in cultuur

---

en taalbarrières, in gesprek gaan over hun situatie en eerst een vertrouwensband creëren. Vanuit die vertrouwensband kan vervolgens hulp bij onder andere het verlagen van de energierekening worden aangeboden. Dit is de werkwijze van lokale energiehulpnetwerken¹⁹, zoals bijvoorbeeld de FIXbrigade en Energiebank. Uit onderzoek van TNO blijkt dat deze aanpak het meest effectief is om huishoudens in energiearmoede te helpen.²⁰

Belangrijk is om daar ook bij het nog op te richten Energiehuis rekening mee te houden. Bereik de doelgroep thuis en op plekken waar mensen vaak komen, zoals bijvoorbeeld de bibliotheek, sportvereniging, kroeg, kerk of moskee. Het Energiehuis is idealiter een programma van doelgroepaanpakken waarbij ook hulp aan andere doelgroepen zoals VvE's of MKB is ondergebracht. Lokale Energiehulporganisaties, en in sommige situaties gemeenten, voeren de hulp aan huishoudens in kwetsbare situaties uit. Zij benutten de signalen die vanuit gemeentelijke voorzieningen komen, zoals schuldhulpverlening en bijstand. Ook signalen vanuit materiële hulp (voedsel- en kledingbanken) en maatschappelijke organisaties die hulp aan de doelgroep bieden, worden idealiter gekoppeld.

- 6. Verlaag voor kleinverbruikers structureel de energiebelasting op elektriciteit.** Verlaag daarnaast de btw op elektriciteit van 21% naar 9%. Door deze maatregel wordt een gelijk spelveld gecreëerd tussen verwarming met aardgas en verwarming met elektriciteit. Dit stimuleert gericht technieken die geen aardgas nodig hebben en heeft direct invloed op de hoogte van de energierekening en de gevoeligheid van Nederlandse huishoudens voor prijsschokken van fossiele brandstoffen.
- 7. Zorg voor een kwalitatieve selectie van uitvoeringsbedrijven.** Om het vertrouwen van huishoudens te vergroten om maatregelen te nemen, is het noodzakelijk dat zij erop kunnen rekenen dat aanbevolen uitvoeringsbedrijven - bijvoorbeeld via verbeterjehuis.nl, het toekomstige Energiehuis én bij uitvoering van ISDE-gesubsidieerde maatregelen - voldoen aan strenge en eenduidige kwaliteitscriteria. Daarnaast dient onafhankelijke controle en handhaving plaats te vinden om de kwaliteit van uitvoering blijvend te borgen. Denk daarbij aan het aanbieden van diensten om na installatie een audit te laten uitvoeren op brandveiligheid, geluid en inregeling van de installatie.

19. Voor een landelijk overzicht van energiehulpnetwerken, zoals de FIXBrigade en Energiebank, die op deze wijze werken en de effectiviteit van hun werk, zie: <http://www.energiehulpnetwerk.nl/kaart> van Milieucentraal

20. TNO, *Kenmerken van effectieve energiehulp in Nederland*, 2024

LANGERE LOOPTIJD FINANCIERING VERGROOT LANGETERMIJN-EFFECT

Onbenutte kans: De afgelopen jaren zijn via verschillende regelingen middelen beschikbaar gesteld voor verduurzaming van de gebouwde omgeving en betaalbaarheid van de energierekening. Zo bood de eerdere SPUK-aanpak Energiearmoede gemeenten ruimte om huishoudens actief te ondersteunen en lokale aanpakken op te bouwen. Deze inzet laat zien dat gerichte financiering effect kan hebben.

Tegelijkertijd ontbreekt op dit moment financieel perspectief voor de periode na 2030. Deze onzekerheid werkt verlamdend door in de hele verduurzamingsketen: van huishoudens tot gemeenten, investeerders, netbeheerders, woningcorporaties, lokale energiehulpnetwerken, energieadviseurs, installateurs en fabrikanten van warmte- en verduurzamingsoplossingen. Zo hebben bijvoorbeeld gemeenten langdurige programma's nodig om daadwerkelijk structurele impact te realiseren maar is de prikkel door de korte looptijd van financiering om impact te behalen op aantallen en minder op effectiviteit. Door het uitblijven van een structurele opvolger van eerdere regelingen is het moeilijk om uitvoeringscapaciteit op te bouwen en kennis te behouden. Wanneer financiering afloopt, vallen lokale aanpakken weg en gaat opgebouwde expertise en gewonnen vertrouwen verloren, waardoor gemeenten vaker inzetten op kortetermijnmaatregelen.

Oplossing: Introduceer meerjarige financiering om continuïteit, deskundigheid en schaalbaarheid te waarborgen.

Te nemen maatregelen

- 1. Zorg voor structurele meerjarige financiering voor financiële regelingen.** Verleng de looptijd van subsidies zoals ISDE, SVVE, SVOH, Warmtefonds en SAH tot minimaal 10 jaar en zorg voor dekking na 2030. Verleng ook de financiering voor gemeentelijke uitvoeringstaken voor de energietransitie van 5 naar ten minste 10 jaar om stabiliteit te bieden. Dit zorgt voor stabiel en voorspelbaar beleid en vergroot de investeringsbereidheid bij huishoudens en bedrijven.
- 2. Zorg voor een structurele opvolger van de SPUK Energiearmoede en SPUK Lokale Aanpak.** Een vaste, jaarlijkse financieringslijn specifiek gericht op energiearmoedebestrijding stelt gemeenten in staat om continu via energiecoaches en fixers, kleine en grote maatregelen, gedragsmaatregelen en ontzorging bij structurele verduurzaming aan te bieden aan huishoudens in energiearmoede.
- 3. Zorg voor structurele meerjarige financiering voor lokale energiehulporganisaties.** Zorg voor meerjarige financiering (minimaal 5 tot 10 jaar) van energiecoaches, fixers en lokale energiehulpnetwerken die zich richten op huishoudens in energiearmoede. Zij kunnen hun werk alleen voortzetten, opschalen, professionaliseren en werkwijze standaardiseren wanneer financiering voor meerdere jaren gegarandeerd is. Hiervoor is €100 miljoen per jaar nodig.

BETERE SAMENHANG MAATREGELLEN VERGROOT EFFECTIVITEIT

Onbenutte kans: Er bestaan diverse ondersteuningsinstrumenten voor de verduurzaming van woningen, die huishoudens waardevolle ondersteuning bieden bij afzonderlijke stappen in het verduurzamingsproces. In de praktijk zijn deze maatregelen echter vaak gefragmenteerd. Bewoners ontvangen ondersteuning die gericht is op losse onderdelen, waardoor het effect beperkt blijft. Voor verschillende verduurzamingsstappen moeten huishoudens bij meerdere loketten aankloppen, zoals bij gemeenten voor isolatiesubsidies, bij landelijke regelingen voor warmtepompen of warmtenetten en bij organisaties als RVO en het Nationaal Warmtefonds voor financiering of energiearmoede-regelingen. Dit leidt tot extra drempels, hogere uitvoeringskosten, gemiste deadlines en vertraging in de verduurzaming en verlaging van energierekeningen. Daarnaast ontbreekt een centraal punt voor kennisdeling en voor subsidies tussen gemeenten en uitvoerders, specifiek voor energiekwetsbare huishoudens, waardoor effectieve aanpakken beperkt worden opgeschaald en lokale partijen telkens opnieuw moeten bepalen hoe zij mensen het beste kunnen ondersteunen.

Oplossing: Zorg voor centrale kennisdeling en een integrale aanpak, waarbij alle relevante verduurzamingsstappen zoals isolatie, warmtepompen, waterzijdig inregelen, CV-optimalisatie en ventilatie in één keer worden meegenomen.

Te nemen maatregelen

- 1. Zorg voor centrale kennisdeling over effectieve energiehulp.** Deel actief lessen voor effectieve interventies, lessons learned, praktijkvoorbeelden en uitvoerende organisaties, bijvoorbeeld via het NPLW én zorg ervoor dat deze lessen bij gemeenten landen. Dit bevordert standaardisatie van de lokale aanpak en voorkomt dat gemeenten bij de aanbesteding en uitvoering van energiearmoedebeleid telkens opnieuw het wiel moeten uitvinden of terugvallen op kwantiteit, zoals het rondsturen van energieboxen. Onderzoek van TNO geeft aan dat dat aantoonbaar minder effect heeft dan het werk van lokaal gewortelde energiehulporganisaties. Belangrijk is om naast standaardisatie in werkwijzen, ook ruimte voor maatwerk te houden om lokale sociale netwerken te benutten. Gemeenten vervullen een centrale rol in de verduurzaming van de gebouwde omgeving, maar de mate van voortgang verschilt momenteel sterk per gemeente. Besteed hierbij expliciet aandacht aan inclusieve uitvoeringspraktijken, zodat ondersteuning ook bereikbaar is voor bewoners met lage taalvaardigheid, beperkte digitale vaardigheden en diverse culturele achtergronden.
- 2. Breid het takenpakket van energicoaches uit door huisbezoeken integraal te maken.** Laat energicoaches bij hun bezoek standaard ook waterzijdig inregelen, CV-optimalisatie, een basisventilatiecheck en gericht hulp geven bij het inwinnen van energieadvies. Door deze vertrouwde lokale professionals structureel in te zetten, wordt het nemen van besparende maatregelen beter geborgd. Daarnaast is het relevant om landelijke kwaliteitseisen op te stellen voor energicoaches en -fixers, met ruimte voor lokaal maatwerk, om zeker te weten dat de geboden hulp mensen helpt de energierekening te verlagen.
- 3. Zorg voor betere aansluiting tussen maatregelen, subsidies en doelgroepen.** Met het Energiehuis kan de kans worden benut om integraler te werken, door verschillende subsidies -voor zowel kleine als grotere maatregelen- beter op elkaar af te stemmen en samen te brengen voor de juiste doelgroepen. Zet hier op in bij de ontwikkeling van het Energiehuis. Hierdoor kunnen ener-

giefixers en andere uitvoerende partijen eenvoudiger de verbinding leggen tussen laagdrempelige maatregelen en grotere vervolgstappen, zoals isolatie subsidies, en huishoudens gerichter begeleiden richting een passend vervolg. Belangrijk is ook om verschillende doelgroepen op maat te helpen. Huishoudens in energiearmoede hebben doorgaans meer begeleiding nodig gestoeld op sociaal welzijn, terwijl huishoudens met een hoger inkomen meestal de juiste richting op gewezen hoeven te worden. Daarnaast hebben collectieve energie- en bewonersinitiatieven juist weer ondersteuning nodig, zoals partijen van de Participatiecoalitie leveren. Voor deze collectieve energie- en bewonersinitiatieven is ook structurele financiering nodig om energierekeningen te verlagen. Ook voor VvE's is een andere benadering nodig, die meer is gericht op wat er nodig is om binnen de VvE de juiste processen te doorlopen voor bijvoorbeeld informatievoorziening, benadering van bewoners en besluitvorming.

BETER LATEN SAMENKOMEN VAN BATEN EN KOSTEN

Onbenutte kans: Bij verduurzaming van woningen spelen verschillende partijen een rol, waarbij kosten en baten vaak verdeeld zijn over meerdere groepen. Met name in de huursector bestaan er mechanismen waarbij verhuurders de investeringen doen, terwijl huurders profiteren van lagere energielasten en beter wooncomfort. Hoewel er mogelijkheden zijn om een deel van de kosten door te berekenen en tegelijkertijd lagere woonlasten te realiseren, biedt huurverhoging in de praktijk niet altijd voldoende prikkel om te investeren. Dat is een gemiste kans, want zonder investeringen blijft de energierekening hoog. Voor woningcorporaties geldt daarbij dat verduurzaming één van meerdere maatschappelijke opgaven is. Bij beperkte financiële ruimte betekent dit dat investeringen in verduurzaming van de woningen afgewogen wordt tegen andere opgaven die eveneens urgent zijn. Een vergelijkbare dynamiek speelt bij eigenaar bewoners die verwachten binnen enkele jaren te verhuizen of bij ouderen: zij doen een investering waarvan de baten vooral bij toekomstige bewoners terechtkomen. Daardoor blijven verduurzamingsmaatregelen liggen, ook wanneer ze maatschappelijk en energetisch zeer rendabel zijn.

Oplossing: Introduceer financiële instrumenten en prikkels die baten en kosten beter op dezelfde plek laten landen.

Te nemen maatregelen

- 1. Maak gebouwgebonden financiering (GGF) mogelijk.** Door financiering aan de woning te koppelen, wordt het rendementsrisico voor bewoners weggenomen. Dit maakt verduurzaming aantrekkelijker bij korte bewoning en vermindert het huidige split-incentive probleem. Als blijkt dat gebouwgebonden financiering niet mogelijk is, is het belangrijk dat er een ander instrument komt om een verduurzamingsprikkel bij korte bewoning te realiseren. Denk hierbij aan lagere overdrachtsbelasting bij verduurzaming bij korte bewoning, betere weging van verduurzaming bij woningtaxaties en het stimuleren van lease- en huurconstructies.
- 2. Introduceer energielabelstappen bij woningaankoop.** Leg vast dat bij aankoop van een woning met label E, F en G binnen twee jaar minimaal moet voldoen aan label D. Dit voorkomt dat slecht geïsoleerde woningen zonder verbetering in gebruik blijven en stimuleert dat kopers tijdig verduurzamingsmaatregelen treffen.
- 3. Zorg voor voldoende middelen bij woningcorporaties.** Woningcorporaties spelen een sleutelrol in de verduurzaming van de gebouwde omgeving, maar ervaren in de praktijk financiële beperkingen door de stapeling van opgaven. Dat remt het uitvoeringstempo en houdt energielasten voor huurders onnodig hoog. Om verlaging van energierekeningen doelmatig te versnellen, is een stabiel en voorspelbaar investeringskader nodig. Een gerichte en afgebakende verlichting van de vennootschapsbelasting voor maatschappelijke (DAEB) activiteiten, gekoppeld aan aantoonbare verduurzamingsinvesteringen, kan dit realiseren.

STIMULEREN VERDUURZAMING IN DE PARTICULIERE HUURSECTOR

Onbenutte kans: Er bestaan verschillende instrumenten om verduurzaming van particuliere huursector te stimuleren, zoals de recente energielabelverplichting voor de particuliere verhuur en de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH). Waar de subsidie tussen 2022–2025 voor slechts 9% benut was, is deze regeling per januari 2025 verruimd en vereenvoudigd, wat heeft geleid tot een toename in het aantal aanvragen. Inmiddels is 25% van het budget benut (peildatum 30 april 2026).²²

Tegelijkertijd blijft de particuliere huursector als geheel achter in de verduurzaming. Circa een kwart van de private huurvoorraad heeft energielabel E, F of G. Dat de sector achterblijft, komt onder meer door het split incentive, een afwachtende houding van verhuurders, mede ingegeven door beleidsmatige onzekerheid over normering energielabels en (hybride) warmtepompen en bredere financiële kaders zoals box 3 en de Wet betaalbare huur.

Oplossing: Versterk stimulansen en verplichtingen om particuliere verhuurders in beweging te krijgen.

Te nemen maatregelen

- 1. Versterk en verduidelijk de inzet richting particuliere verhuurders.** Particuliere verhuurders zijn over het algemeen bekend met de aangekondigde energielabelverplichtingen, maar wachten vaak af. Het is daarom van belang de komende normering actief onder de aandacht te brengen
- 2. Zorg voor effectieve, structurele financiering en ondersteuning gericht op de particuliere verhuur.** De recent verbeterde SVOH-regeling speelt hierin een belangrijke rol en vraagt om een langjarig perspectief, zodat verhuurders investeringszekerheid hebben. Als extra prikkel, is maatregel 2 van kans 4 relevant. Door normering zullen particuliere verhuurders extra stappen gaan zetten, met subsidie als tegemoetkoming. Het is met name voor kleinere particuliere verhuurders van belang dat ze ondersteuning krijgen bij de benodigde bewijslast vóór het nemen van maatregelen, zodat ze subsidieaanvragen goed kunnen indienen. Ondersteuning bij het doen van de subsidieaanvraag kan ook helpen om de SVOH effectiever te maken. Dit kan bijvoorbeeld door een subsidiecoach aan te bieden. Gemeenten kunnen particuliere verhuurders ook helpen door actiever ondersteuning bieden om te verduurzamen. Onder meer door ambtelijke ondersteuning voor particuliere verhuurders expliciet vast te leggen binnen de inzet van CDOKE middelen of het gemeentefonds.
- 3. Zorg voor effectieve handhaving van de energieprestatie-eisen in de particuliere verhuur.** Wanneer de particuliere verhuur moet voldoen aan de eisen, is het belangrijk om te zorgen dat gemeenten de bevoegdheid en capaciteit hebben om actief te controleren en te handhaven op energielabelverplichtingen in de particuliere sector. Ook relevant is om de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) duidelijke bevoegdheden, middelen en uitvoeringsrichtlijnen om handhaving effectief te organiseren. Dit voorkomt dat huurders langdurig in slecht geïsoleerde woningen met hoge energielasten blijven wonen.

²². RVO. Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH), 2025

UITROL WARMTENETTEN VERSNELLEN DOOR DUIDELIJKE RANDVOORWAARDEN EN FINANCIERING

Onbenutte kans: Warmtenetten vormen, naast (hybride) warmtepompen, een essentiële route om de gebouwde omgeving van het aardgas af te krijgen en stabiel te maken. Met name in stedelijke gebieden en wijken met kleinere woningen bieden warmtenetten een belangrijke oplossing, omdat in één keer grote aantallen woningen kunnen worden aangesloten met beperkte ingrepen in de woning. Dit maakt warmtenetten bij uitstek geschikt voor een brede groep huishoudens, vaak ook energiekwetsbare huishoudens, doordat zij relatief eenvoudig kunnen verduurzamen zonder hoge investeringskosten vooraf of complexe keuzes.

Tegelijkertijd wordt de uitrol van warmtenetten belemmerd door zorgen over de business case, betaalbaarheid voor gebruikers, transparantie van toekomstige tarieven en keuzevrijheid voor bewoners. De verhouding tussen vaste en variabele kosten roept vragen op over de prikkel tot energie-efficiënt gedrag. Daarnaast komt de ontwikkeling van warmtenetten moeizaam op gang door ontoereikende financiële ondersteuning, versnipperde besluitvorming en het ontbreken van duidelijke en tijdige warmteprogramma's op lokaal niveau. Hierdoor blijven kansen liggen om woningen collectief en kosteneffectief te verduurzamen en om druk op het elektriciteitsnet te beperken. Collectieve warmteoplossingen zoals warmtenetten kunnen namelijk gemakkelijk netbewust worden aangestuurd.

Oplossing: Benut de potentie van warmtenetten als volwaardige route in de warmtetransitie door in te zetten op betaalbaarheid, voorspelbaarheid en uitvoerbaarheid, met duidelijke randvoorwaarden voor consumentenbescherming en een sterke regierol op zowel landelijk als lokaal niveau.

Te nemen maatregelen

- 1. Vergroot de uitvoeringskracht voor publieke warmtebedrijven.** Nu de Wet collectieve warmte is aangenomen, is het zaak dat de publieke realisatiekracht voor de aanleg van warmtenetten zo snel mogelijk wordt opgebouwd. Daarom dient voldoende budget vrij te worden gemaakt om de drie private warmtebedrijven die de 'Verkenning Warmtebedrijven' noemt, over te kunnen nemen via een objectieve en transparante restwaardebepaling. Hierdoor kan de kennis en ervaring van deze bestaande warmtebedrijven behouden blijven
- 2. Borg betaalbare en transparante deelname aan warmtenetten, met extra aandacht voor energiekwetsbare huishoudens.** Zorg voor gerichte financiële ondersteuning zodat huishoudens, en in het bijzonder energiekwetsbare groepen, zonder hoge drempels kunnen aansluiten op een warmtenet. Dit kan via subsidies, fondsen of tegemoetkomingen die de overstapkosten beperken en de totale woonlasten verlagen. Tegelijkertijd is het essentieel dat toekomstige tarieven transparant, uitlegbaar en voorspelbaar zijn, met voldoende bescherming tegen hoge vaste lasten en onverwachte prijsstijgingen.
- 3. Versterk de uitvoeringskracht van gemeenten via bindende en uitvoerbare warmteprogramma's.** Geef gemeenten de ruimte én verantwoordelijkheid om voortvarende warmteprogramma's te ontwikkelen, met duidelijke doelstellingen en eenduidige kaders vanuit het Rijk. Heldere tijdslijnen en gebiedsgerichte plannen zorgen ervoor dat bewoners en marktpartijen weten waar zij aan toe zijn en voorkomen scenario's waarin individuele investeringen niet aansluiten bij toekomstige collectieve oplossingen. Een goede afstemming tussen gemeentelijke plannen, nationale subsidies en uitvoerende partijen is hierbij cruciaal.

4. Zet in op duurzame en toekomstbestendige warmtenetten als onderdeel van het energiesysteem van de toekomst. Bouw de afhankelijkheid van aardgas in warmtenetten verder af door zo veel mogelijk vast te houden aan het vastgestelde CO₂-reductiepad in de Wcw en het gebruik van duurzame warmtebronnen te stimuleren. Dit is essentieel om warmtenetten ook op de lange termijn een betrouwbare en betaalbare oplossing te laten zijn die niet afhankelijk is van schommelingen in fossiele prijzen. Tegelijkertijd bieden warmtenetten systeemvoordelen, zoals het verminderen van netcongestie, doordat warmteproductie beter afgestemd kan worden op beschikbare energie en netcapaciteit. Door deze voordelen expliciet mee te nemen in beleid en investeringsbeslissingen, kunnen warmtenetten bijdragen aan een efficiënter, stabiel en relatief betaalbaarder energiesysteem.

Conclusie: Verduurzaming als sleutel tot een betaalbare energierekening voor iedereen

De betaalbaarheid van de energierekening staat voor een groeiende groep huishoudens structureel onder druk. Internationale energiecrises en geopolitieke spanningen maken zichtbaar hoe kwetsbaar de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is. Hoge en onvoorspelbare energiekosten zijn geen incident, maar een terugkerend risico.

Voor energiekwetsbare huishoudens vertaalt dit zich in te hoge lasten, stress, ongezonde woonomstandigheden, een laag vertrouwen in instanties zoals de overheid en beperkte mogelijkheden om zelf stappen te zetten. Zolang huishoudens in slecht geïsoleerde woningen wonen en afhankelijk blijven van fossiele energie, blijven zij kwetsbaar voor internationale crises en grillige fossiele brandstofprijzen.

Deze oproep laat zien dat de kern van de oplossing ligt in het versneld verduurzamen van woningen, met specifieke aandacht voor huishoudens die nu het meest kwetsbaar zijn. Goede isolatie en een afbouw van aardgasgebruik maken huishoudens structureel minder afhankelijk van prijsschokken en bieden perspectief op een stabiele, betaalbare energierekening. Verduurzaming is daarmee geen luxe, maar een noodzakelijke investering in bestaanszekerheid, gezondheid en maatschappelijke weerbaarheid.

De afgelopen jaren is belangrijke vooruitgang geboekt. Er is een breed instrumentarium opgebouwd, woningen worden sneller geïsoleerd en het gebruik van duurzame technieken neemt toe. Die inzet laat zien dat verandering mogelijk is. Tegelijkertijd is duidelijk dat energiekwetsbare huishoudens zonder gerichte ondersteuning niet vanzelf mee kunnen in de energietransitie. Juist voor hen is de stap naar verduurzaming het moeilijkst, terwijl daar de persoonlijke en maatschappelijke baten het grootst zijn. Onvoldoende focus op deze doelgroep, tijdelijkheid van financiering, versnippering van maatregelen, beleidsonzekerheid en een ongelijke verdeling van kosten en baten zorgen er momenteel voor dat juist energiekwetsbare huishoudens onvoldoende worden bereikt en met een hoge energierekening blijven zitten.

Deze oproep beschrijft daarom waar bestaande instrumenten versterkt kunnen worden en welke onbenutte kansen benut moeten worden om ervoor te zorgen dat ook deze groep structureel een betaalbare energierekening heeft en beter wooncomfort. Het gaat daarbij nadrukkelijk om het versterken, verbinden en borgen van wat al werkt.

Wij roepen de overheid daarom op om betaalbaarheid en verduurzaming expliciet als één samenhangende opgave te behandelen en te kiezen voor consistent, langjarig beleid. De voorgestelde hoofdmaatregelen richten zich op versnelling van de verduurzaming, structurele bescherming tegen hoge energiekosten en het vergroten van het handelingsperspectief voor energiekwetsbare huishoudens:

HOOFDMAATREGELEN UIT DEZE OPROEP

- 1 Versterk gerichte ondersteuning en ontzorging van energiekwetsbare huishoudens**, via toegankelijke financiële regelingen, energiecoaches en -fixers, gecombineerd met landelijke standaardisatie en kennisdeling.
- 2 Zorg voor structurele en meerjarige financiering** van verduurzamingsregelingen en lokale uitvoering, waaronder een structurele opvolger van de SPUK Energiearmoede en duidelijk budgettair perspectief na 2030.
- 3 Verminder fragmentatie van maatregelen** door integrale ondersteuning te organiseren, met één samenhangende aanpak waarin verschillende verduurzamingsstapen – van individueel tot collectief – logisch op elkaar aansluiten.
- 4 Borg stabiel en voorspelbaar beleid**, met heldere normering en tijdige communicatie, zodat bewoners, gemeenten en marktpartijen investeringen durven, willen en kunnen doen.
- 5 Zorg dat kosten en baten van verduurzaming beter samenkomen**, onder meer door voldoende investeringsruimte voor verduurzaming te bieden voor woningcorporaties en particuliere verhuurders.
- 6 Versnel verduurzaming in de particuliere huursector** met een combinatie van duidelijke normering, aantrekkelijke en langjarige financiering, actieve ondersteuning van (kleine) verhuurders en effectieve handhaving.
- 7 Versnel de uitrol van duurzame warmtenetten** door te investeren in publieke realisatiekracht en te zorgen voor betaalbare en transparante tarieven, sterke landelijke en lokale regie en duurzame warmtebronnen.

Met deze samenhangende aanpak kan de overheid ervoor zorgen dat energiekwetsbare huishoudens niet achterblijven, maar volwaardig mee kunnen doen in de energietransitie. Met de maatregelen in deze oproep ligt er een duidelijke en uitvoerbare route om de energierekening voor alle huishoudens structureel betaalbaar te maken door fossiele afhankelijkheid af te bouwen, Nederland weerbaarder te maken voor toekomstige energiecrises en meer energie van eigen bodem te benutten.

Deze oproep wordt onderschreven door de volgende organisaties:

Bij deze oproep is de volgende kennispartner betrokken geweest:

